

Wondzorg, een minder traditionele benadering... ?

Geert Berden, spoedgevallenverpleegkundige

⇒ enkele wondzorg-producten onder de loep:

- wondreiners:

Belangrijk voor de (mechanische) reiniging van wonden, losse materialen.

Fysiologische oplossingen kunnen hierbij al meer dan volstaan.

Globaal worden wonden onvoldoende grondig gereinigd !

Aan de meeste commercieel beschikbare producten voor wondreining wordt een zuur toegevoegd (ter vrijwaring van micro-organismen, langere houdbaarheid).

Momenteel is er een duidelijke trend naar afbouw in (overvloedig) gebruik van antiseptica, o.m. o.w.v. resistentie-problematiek, kosten.

Vb. Flamiclens® (€ 4,33), Mecla®.

- povidon-iod:

Is een ontsmettingsproduct voor wonden => gaat bacteriën doden en/of de vermenigvuldiging beletten, afremmen.

Voor de wondzorg maken we hier gebruik van waterige producten.

Hierin zit Povidon-iod, PVP => Polyvinylpyrrolidone (veroorzaakt de bruinachtige verkleuring).

Belangrijkste voordelen:

- ruime werking
- snelle werking
- resistentie, verdraagbaarheid, verkleuring (werking zichtbaar) e.a..

Commercieel vnl. beschikbaar als Isobetadine® of Braunol® (0,087€ per ml).

Voor het toepassen van deze dient steeds de overgevoeligheid van de patiënt voor iood-producten bevestigd.

- waterig ontsmettingsoplossingen:

Het is belangrijk om steeds waterige ontsmettingsmiddelen voorradig te hebben.

Niettegenstaande waterige ontsmettingsmiddelen minder ruim en minder snel ontsmetten is het belangrijk om deze geïndiceerd te gebruiken voor patiënten die overgevoelig zijn voor iood-derivaten.

Worden in de praktijk sowieso frequent(st ?) gebruikt.

Vb. Hibidil® (0,46€ - 1,47€).

- Zuurstofwater:

Hoewel bepaalde betrokkenen pleiten voor een gereserveerd gebruik lijkt het toch verdedigbaar om zuurstofwater te gebruiken bij ernstige bevuilden producten (in combinatie met bvb. met PVP).

Hier wordt best gebruik gemaakt van kant en klaar geleverde producten (bereidingen niet zelf te maken). (1,54€ vr. een flesje van 120ml)

- Vetgazen:

Bestaan meestal uit een open geweven katoen of katoen/viscoze vezel, geïmpregneerd met een substantie (meestal een vet). Dit impregneermiddel bevat geen werkzame stoffen en vermijdt verkleving in de wonde !

Hierdoor wordt granulatieweefsel niet beschadigd bij verbandwissel. Eventueel wondexsudaat kan via het vette gaas in het bedekkende secundaire verband opgenomen.

De frequentie van verwisselen is afhankelijk van type verband en de hoeveelheid exsudaat.

Vbn.: Jelonet® (0,36€ - 10,29€) , Mepitel® (1€ - 5,35€) , Isobetadine vetverband®, Braunol tulle® (1.44€ vr. 7,5-10cm).

- Hydrogels:

Zijn netwerken van polymere bindingen waarbinnen het uitzettende medium (water) wordt vastgehouden.

Deze plakken niet agressief aan de wonde, creëren een gepast vochtig milieu, werken verkoelend en pijnstillend.

Frequentie van verwisselen ook weer afhankelijk van basis-materie en exsudaat-hoeveelheid.

Dit materiaal hoort beschikbaar te zijn (hoewel niet zo frequent geïndiceerd) voor wondozrg-verstrekings-diensten, ook kruisverenigingen.

Het indicatie-gebied betreft vnl. cavitaire en (sterk) bevuilden wonden.

Kan vloeibaar of in plaatvorm.

Vb. Purilon Gel® (2€ vr. 150gr), Novogel®.

- Transparantverbanden (met / zonder wondcompres):

Transparante wondfolies zijn dunne maar toch zeer sterke poly-urethaanfolies die direct kunnen toegepast op weinig exsuderende wonden.

Zijn doorzichtig, soepel en rekbaar, verminderen pijn, kleven niet in de wonde, zijn semi-permeabel (laten enkel gas en waterdamp door).

Voor het aanbrengen de huid reinigen en ev. scheren en drogen.

Ether op de wondranden (maar niet in de wonde) kan het kleefvermogen verbeteren.

De folie voldoende groot kiezen, zodat de folie de gezonde huidstreek over min. 5cm omvat.

Zulk een folie kan meerdere dagen blijven zitten.

Is ook zeer gepast in applicatie bij wonden die gelegen zijn in een wrijvingsgebied van het lichaam (wonde onder kledingsstukken, waar kleding over gaat wrijven).

Kan gebruikt met of zonder centrale (niet verklevende) wondcompres (afhankelijk van hoeveelheid exsudaat en voorkeur patiënt).

Mag in principe ter plaatse blijven zo lang als houdbaar, mag over gewassen en in water gebracht (beperkt).

Vb.: Opsite® (0,22€ - 1,92€), Tegaderm®.

- Verbandspray:

Voor het aanbrengen van een bedekkend (doorzichtig) wondverband in de behaarde hoofd huid bvb. of op plaatsen waar klassieke verbanden moeilijk houden (zoals bvb. de gewrichtsknobbels van de middenhandbeentjes (aansluiting vingers) kan er dankbaar gebruik gemaakt van transparante verbandspray.

Deze leggen een transparant filmpje over de wonde en ook hier kan over gewassen.

Vb. OpSite spray ® (3,14€ vr. 100ml. Flacon).

- universele wondverbanden:

In een aantal situaties is het niet evident om een juiste productkeuze te maken zonder medisch specialistisch advies....

Dit kan bvb. van toepassing zijn bij geïnfecteerde wonden, diabetis-wonden e.a..

In deze situaties is het aan te bevelen om een tijdelijk verband aan te brengen dat globaal geen contra-indicaties kent.

Zoals bvb. Tenderwet® (poly-acrylaat) (1,15€ - 1,62€).

Deze wonden worden vervolgend best niet lucht-dicht afgesloten.

- wondlijm, kleefstrips en hechtingsdraad

Belangrijk om uit te maken welke van de sluitingsmiddelen zal gebruikt betreft o.m.: toestand van de huid, situering van de wonde (al dan in tractie-gebied van de huid bvb.), diepte van de wonde.

- in de rand:

➤ handhygiëne

- ontsmetten: voor en na (en ev. tussendoor)
- wassen: zeker bij zichtbare bevuiling, na snuiten van de neus, na toiletgebruik, aanvang en einde dienst
- handschoenen: bij contact met lichaamsvochten
- belangrijk om goed te spoelen:
 - tussendoor wanneer verschillende soorten ontsmettingsmiddelen bij éénzelfde wonde worden gebruikt
 - na gebruik van PVP-producten.

➤ kenmerken van een goed ontsmettingsmiddel

- ⇒ verbanden
een andere indeling dan vaak weergegeven ?

- wondverbanden (zoals hoger beschreven)
- fixerende verbanden
 - cohesieve zwachtels: niet bij latex-overgevoeligheid, duur, ideaal voor eindverband van vingers.
- Vbn.: PehaHaft®, ECV5®
- Steunverbanden (korte rek !)
 - hielslot ! => te weinig gekend en nog minder beheerst... toch belangrijk !
- buis/net vs. zwachtel
- psychologische verbanden
- andere (druk, tractie, gips, compressie e.a.)

⇒ in de rand:

- wonden steeds goed reinigen (uitwassen) voor ontsmetting !!
- te vochtige wonden droogdeppen bij afwerking
- wrijven bij het ontsmetten vermijden: uitspoelen en deppen stimuleren
- doorverwijzings-criteria van wonden naar artsen
 - diabetis
 - geïnfecteerde wonden
 - vaccinatie-status niet in orde
 - uitgebreide oppervlakte
 - te diep
 - zware bevuilding
 - ...
- vochtig wondzorg-principe: geniet globaal voorkeur (betere, snellere en mooiere wondheling)
- tetanos-profylaxe: de essentie...
- AB: soms toch nodig maar meer verantwoord te gebruiken
- pijnstilling
- bijtzwonde: nooit volledig sluiten, opvolging (en AB)
- contact met huid / ogen van ontsmettingsmiddelen vermijden
- na opening niet meer onbeperkt houdbaar en niet meer identieke houdbaarheid zoals bij gesloten verpakking.

Essentiële verpleegkundige kennis en vaardigheden:

wanneer ga je je handen als vpk:

- wassen ?
- ontsmetten ?
- ant-steriele onderzoekshdshn aantrekken ?

hoe verzorg je een bevuilde schaafwonde

wat voor een soort handeling is wondzorg ?

hoe verzorg je een bijtwonde

aanpak bij brandwonde ?

wat bij een geïnfecteerde wonde ?

welke sluitingsmiddelen zijn er voor een open wonde ?

verduidelijk het gebruik van:

- wondreiners
- ether
- vetverband
- hydrogels
- pvp
- waterig ontsmettingsmiddel
- zuurstofwater
- verbandspray
- universele wondverbanden
- tetanus-beleid: freq, plaats, vaccinatie, serum

WONDPROTOCOL SPOED RZ Strudo

TYPE WONDE	REINIGING	ONTSMETTING	VERBAND	BIJZONDERHEDEN
Schaafwonde:	Spoelen met fysiologische oplossing of reinigen met water en zeep.	Niet nodig of Povidon-lood	A: Poly-urethaan film (ev.compres) of vetgaas of eosine + droog	Tetanus-profylaxis
A. oppervlakkig				
B. veel exsudaat	Spoelen met fysiologische oplossing	Povidon- lood Bij ernstige vuile wonde (na opnieuw spoelen fys.) O ² water	B. Alginaat + eindverband of vetgaas	
C. diep			C. Hydrogel + eindverband	
Snijwonde:	Spoelen met fysiologische oplossing	Povidon-lood	Poly-urethaan (na hechting) (ev. met compres)	Tetanus-profylaxis
Blitwonde:	Spoelen met fysiologische oplossing		<ul style="list-style-type: none"> ■ Vetgaas ! zo caviteit: ■ Hydrogel ! zo afgescheurde huidlap of geen mooie aflijning wonde: ■ alginaat + eindverband 	Tetanus-profylaxis En AB-voorschrift
Brandwonde:				
→ 1° graads	Spoelen met fysiologische 15'	Waterige oplossing	<ul style="list-style-type: none"> ■ Flammazine of ■ Hydrogel met gaas 	Tetanus-profylaxis
→ 2° graads				
→ 3° graads	Spoelen met fysiologische 15'	Waterige oplossing	Vochtige doeken of gaas	Brandwondencentrum analgesie
→ doorverwijzings-indicatie				
Andere wonden:				
→ A. Rood oppervlakkig	Spoelen met fysiologische	Povidon-lood	A: poly-urethaan of vetgaas	Chir. advies en bijkomende behandeling waar nodig
→ B. Rood + veel exsudaat			B: alginaat of vetgaas	
→ C. Geel oppervlakkig			C: alginaat met eindverband	
→ D. Geel diep + exsudaat			D: alginaat met eindverband	
→ E. Geel diep zonder exsudaat			E: hydrogel met eindverband	
→ F. Zwart			F: hydrogel met eindverband	

Bij lood-allergie → waterige ontsm. opl.
In het gelaat → waterige ontsm. opl

Ga op een geïnfecteerde geen polyurethaan-film aanbrengen maar wel een gewoon absorberend verband of een poly-acrylaat-verband.
Vraag specialistisch advies voor de verzorging van diabetesisch wonde(n), gebruik in 1ste instantie een poly-acrylaat verband.
Eindverband = niet verklevend gaas (steriel) + fixatie-zwachtel. // bij twijfel, in afwachting specialistisch advies? ev. poly-acrylaatverband tijdelijk.